

Vår dato: 03.09.2025

Til
Nærings- og fiskeridepartementet

Høringssvar - Endringer i laksetildelingsforskriften for tilrettelegging for havbruk til havs

Sjømat Norge viser til Nærings- og fiskeridepartementets høringsnotat av 17. juni 2025 og takker for muligheten til å gi våre innspill.

Innledning

Vi støtter overordnet retning i forslaget til endringer i laksetildelingsforskriften kapittel 4. Endringene innebærer et viktig skifte fra tildeling av enkeltlokaliteter til en mer helhetlig og industriell tilnærming til havbruk til havs. Det vil kreves store investeringer i hele verdikjeden tilknyttet anleggene og forslagets tilnærming om utvikling av hele områder er en viktig forutsetning for å realisere etableringen og samfunnsøkonomisk verdiskaping på best mulig måte. Forslaget gir et styrket rammeverk som muliggjør langsiktig planlegging, økt forutsigbarhet for aktørene og bedre myndighetskontroll med hensyn til biosikkerhet, miljø og HMS.

Havbruk til havs representerer et betydelig potensial for verdiskaping, nye arbeidsplasser og videreutvikling av norsk havbruksnæring. For å realisere dette potensialet, må det etableres et velfungerende og forutsigbart system for regulering og tillatelser. En slik utvikling krever tett samarbeid mellom næringen og myndighetene.

Våre hoved innspill til høringsnotatet

- **Fra forhåndstilsagn til områdetilsagn**

Vi støtter at områdetilsagn erstatter forhåndstilsagn, med eksklusiv rett og plikt til å utarbeide en helhetlig områdeplan. Dette gir forutsigbarhet for investeringer og etablering av infrastruktur, samt bedre styringsmuligheter for myndighetene. For å oppnå biosikkerhet gjennom strategisk lokalitetsstruktur er det viktig at områdene i tilsagnet er tilstrekkelig store, og avgrenses gjennom områdeplan og konsekvensutredninger.

Sektorvedtak bør ikke tidsbegrenses. Dette hensynet til arealdisponering ivaretas allerede av akvakulturtillatelsen, mens sektorvedtak skal sikre løpende oppfølging av fiskehelse, velferd og miljø. Disse forholdene kan og bør håndheves gjennom drift og regelmessig revisjon av vilkår, uten behov for en fast tidsavgrensning.

- **Områdeplan som styringsverktøy**

Vi støtter innføringen av områdeplan. Planen bør være et sentralt og langsiktig styringsverktøy for utbygging, drift og avvikling. Det bør åpnes for at prosjektspesifikke konsekvensutredninger for flere eller alle lokaliteter kan inngå i områdeplanen, for å sikre et helhetlig kunnskapsgrunnlag og redusere antall separate prosesser. Dette gir bedre forutsigbarhet og kontinuitet i utbyggingen. Godkjent områdeplan må også sikre forutsigbarhet for investeringer i tilknyttede deler av verdikjeden, som slakteri, transport,

settefisk og beredskap, slik at nødvendig infrastruktur kan planlegges og etableres parallelt med produksjonen.

- **Produksjonskapasitet (MTB)**

MTB bør fastsettes på grunnlag av arbeidet med områdeplanen og ikke i utlysningen. Kapasiteten må vurderes ut fra kunnskapen om biosikkerhet, lokalitetsstruktur og teknologi, slik det fremgår i områdeplanen.

- **Ansvar for smittebarrierer og fleksibilitet i områdestruktur**

Vi støtter at aktørene gis ansvar for smittebarrierer, og at områdeplanen må vise hvordan disse etableres og opprettholdes. Områdetilsagnet må åpne for arealmessige tilpasninger, slik at områdestruktur kan utvikles basert på oppdatert kunnskap og risikovurderinger.

- **Tildelingsmekanisme og kompetansekrav**

Første tildelingsrunde bør gjennomføres som søknadskonkurranse, ikke auksjon. Kompetansekrav må være tydelige, relevante og aktørspesifikke, med mulighet for prekvalifisering i forkant. Gitt forsinket tidslinje, bør første runde ha en effektiv og rask prosess som ikke skaper ytterligere utsettelse.

- **Myndighetskapasitet og veiledning**

Det er avgjørende at det sikres tilstrekkelige ressurser i forvaltningen til tildeling, veiledning og godkjenning av områdeplaner. Veiledere bør utvikles i tett samarbeid med næringen for å sikre enhetlig praksis og effektiv fremdrift.

- **Forutsigbar tidslinje for videre prosess**

Aktørene trenger tydelighet og forutsigbarhet om tidslinjen for fastsettelse av områdetildelingsforskrift og oppstart av konkurranser. En forpliktende fremdriftsplan er avgjørende for å kunne forberede profesjonelle søknader og mobilisere nødvendige ressurser. Det må settes av tilstrekkelig tid mellom annonsering av konkurranse og søknadsfrist, inkludert publisering av tilhørende krav. Dette er nødvendig for at alle interesserte aktører skal ha reell mulighet til å vurdere kriteriene, mobilisere ressurser og utarbeide godt underbygde søknader.

Områdetilsagn - fra enkelt-lokaliteter til langsiktig og helhetlig planlegging

Innføringen av områdetilsagn markerer et nødvendig og positivt veiskille i utviklingen av havbruk til havs. Ved å gi én aktør rett og plikt til å utvikle en områdeplan for hele det tildelte området, legger forslaget til rette for utvikling av infrastruktur i industriell skala, og sikrer samordnet planlegging av utbygging, drift og avvikling. Dette gir aktørene reell forutsigbarhet og reduserer investeringsrisiko, samtidig som myndighetene får et effektivt styringsverktøy.

For å etablere god biosikkerhet gjennom strategisk områdeorganisering er det viktig at områdene ikke avgrenses på et for tidlig stadium i prosessen. Å tildele tilstrekkelig store arealer og fleksibilitet i plasseringen av anlegg gir mulighet for å etablere produksjonsklynger og brakkleggingssoner tilpasset egnethet av lokale strømforhold, teknologi og naturgitte forhold. Myndighetenes ønske om å tilrettelegge for kontinuerlig drift viser god forståelse for næringens behov. Dette bør resultere i at tilsagnet inneholder mulighet for etablering av utsett i flere ulike soner for de første anleggene.

Områdeplan – grunnlaget for helhetlig og trygg utvikling

Vi støtter at aktøren som tildeles områdetilsagn får ansvar for å utarbeide en områdeplan som beskriver hele prosjektet. En slik plan gir et strukturert rammeverk for etablering, drift og avvikling av lokaliteter, og legger til rette for en planmessig og kunnskapsbasert utvikling. Innhold og krav til områdeplan er imidlertid ikke spesifisert i høringen, og bør kommuniseres tidlig, særlig fordi mer av ansvaret nå legges på aktørene. Myndighetenes ambisjon om tett dialog med næringen i startfasen av denne utviklingen er positivt.

For at områdeplanen skal gi større trygghet som et robust og langsiktig styringsverktøy for utvikling av prosjektet, må den bygge på et solid kunnskapsgrunnlag. Departementet legger opp til at prosjektspesifikke konsekvensutredninger for klarering av de forskjellige lokaliteter skal gjøres i egne prosesser og ikke inkluderes som en del av områdeplanen. Dette kan bety veldig mange ulike runder med utredninger, høringer og ulike sektorvedtak for et område, og dermed skape usikkerhet om mulig fremdrift. Det bør derfor legges opp til å kunne levere mer samlet, omfattende og detaljerte områdeplaner allerede fra start, som avklarer mer av kunnskapsgrunnlaget for lokaliteter og prosjektet i sin helhet. Vi mener derfor det bør åpnes for at prosjektspesifikke utredninger, for flere eller alle planlagte lokaliteter kan inngå som del av kunnskapsgrunnlaget i områdeplanen.

Ved å integrere både overordnede og prosjektspesifikke konsekvensutredninger i områdeplanen, kan man legge til rette for en mer effektiv og forutsigbar behandlingsprosess. Forutsatt at planen etterleves og drift på eksisterende anlegg skjer i tråd med fastsatte rammer, bør videre trinnvis fremdrift for lokaliteter som allerede er utredet og klarert i en områdeplan, kunne gjennomføres med et enklere vedtak fra Fiskeridirektoratet. Fristen for å ta i bruk lokaliteten bør ikke løpe før direktoratet har gjort sitt vedtak. En slik løsning vil gi større forutsigbarhet og trygghet for de nødvendige investeringene i startfasen. Områdeplanen vil være et sentralt verktøy for hele verdikjeden knyttet til havbruk til havs – eksempelvis for slakteri, transport, settefisk og beredskap. Det må derfor legges til rette for at områdeplanen kan lages med en realistisk og forutsigbar produksjonsplanlegging, for samordning av tilknyttede prosjekter i hele verdikjeden.

Et områdetilsagn bør inneholde vilkår om en aktivitets og fremdriftsplikt for området aktøren har fått rettigheter til. Myndighetene bør ha mekanismer som sikrer samfunnsøkonomisk utnyttelse dersom aktøren ikke har en rimelig forventet fremdrift for området, på egenhånd eller i samarbeid med andre. Dette vil hindre at produksjonspotensialet av et større område ikke blir utnyttet og representere et tilbakeslag for industrialisering av havbruk til havs. Slike tiltak må imidlertid vurderes nøye for å unngå løsninger som undergraver prinsippene bak områdetilsagn eller aspekter i områdeplanen, ved å åpne for nye aktører.

Omfang og innretning på utlysningsområder

Vi støtter departementets forslag om at utlysningen ikke skal angi MTB på forhånd, da dette må være gjenstand for vurdering basert på områdeplanens kunnskapsgrunnlag. Produksjonsvolum og kapasitetsutnyttelse bør fastsettes ut ifra detaljert kunnskap om området, lokalitetsstruktur, biosikkerhet, teknologi og mer.

Vi mener at sektorvedtak ikke bør gis tidsbegrensning. Begrunnelsen for 25 års varighet på akvakulturtillatelser er å ivareta samfunnets behov for kontroll med disponering av arealer i havet. Sektorvedtak handler primært om å sikre forhold som fiskehelse, fiskevelferd og

miljøpåvirkning. Disse interessene må følges opp løpende gjennom driften og som del av aktørens sikkerhetsstyring.

Dersom aktøren ivaretar disse hensynene på en tilfredsstillende måte, bør det være naturlig at sektormyndighetenes vedtak består og akvakulturtillatelsene forlenges. Omvendt vil alvorlige brudd kunne føre til myndighetsreaksjoner lenge før en 25-årsperiode er utløpt. Vilkår i tillatelser revideres uansett med kortere mellomrom, noe som gir tilstrekkelig mulighet for oppfølging og tilpasning.

Smittebarrierer og ansvar

Vi støtter departementets syn på at ansvaret for ivaretagelse av smittebarrierer ligger hos aktørene, og at dette må fremgå tydelig i områdeplanen. Ved å legge til rette for smittemessig uavhengige soner innenfor et område, og stille krav til hvordan disse skal struktureres og driftes, bidrar regelverket til høy biosikkerhet fra første dag.

Det er viktig at områdetilsagnet gir tilstrekkelig store områder med fleksibilitet til at aktørene kan foreslå strukturering av området i tråd med oppdatert kunnskap.

Allokeringsmekanisme og kompetansekrav

Vi støtter at første tildelingsrunde bør gjennomføres som søknadskonkurranse og ikke som auksjon. Auksjon forutsetter forhåndsdefinert produksjonskapasitet, noe som ikke er hensiktsmessig når kapasiteten skal bestemmes gjennom områdeplanen. I forkant av en søknadskonkurranse må det være kommunisert tydelig forhåndsdefinerte kriterier og metode for vektlegging av søknader. Dette er viktig for å skape tillit og interesse hos mulige aktører.

Vi støtter også kompetansekravene som foreslås. Krav om erfaring og kunnskap innen biologi, teknologi, HMS og risikostyring er nødvendige for å sikre at kun aktører med tilstrekkelig gjennomføringsevne får tildeling. Kompetansekravene bør være aktørspesifikke og kunne vurderes gjennom en prekvalifisering i forkant av tildeling. Det bør legges til rette for at kvalifisering av aktører kan gjennomføres i forkant og uavhengig av selve konkurransen om utlysningsområder. Gitt at den varslede tidslinjen for konkurransen allerede er forskjøvet, bør det i denne første tildelingsrunden etableres en effektiv og fleksibel prekvalifiseringsprosess som ikke bidrar til ytterligere forsinkelser.

Myndighetskapasitet og veiledning

For at systemet skal fungere etter hensikten, må det stilles tilstrekkelige ressurser til rådighet hos myndighetene. Det gjelder både veiledningsplikten, utvikling av nytt regelverk og gjennomføring av konkurranser og godkjenning av områdeplaner. Særlig ved første tildelingsrunde, hvor alt gjøres for første gang og i parallell, er det avgjørende med tilstrekkelig kapasitet og koordinering.

Vi understreker behovet for at det raskt utarbeides veiledere for områdeplan og tilhørende prosesser i samarbeid med næringen. Dette vil bidra til enhetlig praksis, effektiv fremdrift og bedre dialog mellom aktør og myndigheter.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Vi anbefaler at begrepsbruken harmoniseres og tydeliggjøres i det videre arbeidet. Særlig bør det skilles klart mellom «konsekvensutredning» som hjemlet i KU-forskriften, og «konsekvensvurdering» i betydningen sikkerhetsvurderinger i prosjekt og drift. Vi anbefaler at begrepet konsekvensutredning brukes når KU-forskriften legges til grunn.

Tydelig tidsplan i videre prosess for tildeling

Som notatet til endringer i laksetildelingsforskriften nevner, legges mer av forberedelsesarbeidet og ansvaret på aktørene som ønsker å etablere seg til havs. Vi støtter denne tilnærmingen, men da må det også sikres tid til de nødvendige forberedelser i videre prosess for tildeling for å kunne jobbe profesjonelt for å levere best mulige søknader. For å engasjere et større antall aktører og gjøre det mulig for dem å delta, trengs det etterrettelig og tydelige tidslinjer. Forberedelsene til det som kommer i tildelingsprosessen er viktig. Vi håper det snart kommuniseres oppdatert informasjon om videre tidsplan og at det blir levert på i det videre arbeidet.

Avslutning

Vi støtter hovedinnretningen i forslaget og mener det gir et godt grunnlag for utvikling av havbruk til havs i industriell skala, med høye krav til bærekraft, sikkerhet og profesjonalisering i hele verdikjeden. Vi ser frem til videre dialog om utforming av regelverket og tildelingsforskrift for havbruk til havs.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Kontaktperson: Ole Fretheim